

УДК 371.3:80

С. Ф. Сербин,
вчитель-методист,
вчитель вищої категорії, здобувач
(Карвинівська загальноосвітня школа I-III ступенів)
niniessa@bk.ru

ПРОБЛЕМА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті розглянуто інтерактивні методи навчання української мови та літератури. Досліджено, що вони є важливою складовою вдосконалення комунікативних умінь і навичок учнів. На основі аналізу наукової літератури та методичного забезпечення навчання української мови та літератури досліджено, що підручники, методичні посібники спрямовують роботу вчителя-словесника на систематичність, послідовність, наступність і перспективність в навчанні мови та літератури. З'ясовано, що для ефективного застосування інтерактивних методів навчання в старших класах важливе місце має врахування лінгводидактичних засад, зокрема, закономірностей, принципів навчання української мови й літератури та комунікативно-діяльнісного, когнітивного функціонально-стилістичного, соціокультурного підходів до навчання.

Ключові слова: методи навчання, інтерактивні методи навчання, процес навчання, методи навчання української мови та літератури.

Постановка проблеми. Сучасна освітня парадигма вимагає перегляду організації навчально-виховного процесу на уроках української мови та літератури, головною метою якого є розвиток особистості учня. Набуває особливої актуальності стимулювання рецептивної й продуктивної мовленнєвої діяльності учнів, спонукання їх до виконання комунікативних завдань, що є важливою умовою та необхідним компонентом процесу праці, пізнання й орієнтації людини у світі.

У зв'язку з цим на сучасному етапі змінюються завдання мовної освіти, що не може зводитися лише до передачі й засвоєння знань, набуття нових умінь та навичок. Перед школою постало завдання – виховати грамотну, продуктивно мислячу людину, яка володіє системою знань і розвиненими комунікативними здібностями, що дозволяють їй репрезентувати себе через мовлення.

Процес навчання української мови та літератури у навчальних закладах має узагальнювально-систематизуючий характер, у зв'язку з чим необхідно знаходити й реалізувати потенційні можливості оптимізації мовної освіти: інтеграції навчальних дисциплін, урахування міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, застосування сучасних інтерактивних методів навчання, здатних активізувати пізнавальну діяльність учнів, розвивати їхні інтелектуальні здібності, комунікативні вміння й навички, соціокультурну компетенцію.

Аналіз останніх досліджень. Останнім часом вітчизняна лінгводидактика збагатилася знаннями про інтерактивні методи навчання (Р. Балан, Л. Варзацька, М. Вашуленко, О. Вербило, О. Горошкіна, О. Караман, М. Красовицький, Т. Окуневич, М. Олійник, М. Пентилук, Л. Пироженко, О. Пометун, Т. Симоненко та ін.), однак на сьогодні відсутня теоретична модель функціонування інтерактивних методів навчання української мови в старших класах. Отже, виникла потреба розробити методiku використання інтерактивних методів навчання української мови та літератури на основі аналізу досліджень сучасної лінгводидактики. Важливість проблеми полягає в необхідності розробки комплексу питань, що стосуються вивчення української мови та літератури засобами інтеракції, адже вікові особливості старшокласників зумовлюють упровадження прагматично, комунікативно, когнітивно орієнтованих методик.

Метою статті є визначення засад функціонування інтерактивних методів навчання на уроках української мови та літератури.

Виклад основного матеріалу. Провідне місце в процесі вивчення української мови та літератури посідають методи навчання, що зумовлює особливу увагу педагогів і лінгводидактів до цієї категорії. "Зміст шкільних занять з мови, їх ефективність значною мірою забезпечується оптимальним застосуванням навчальних методів", так пише О. Біляєв [1: 74]. Науковець А. Хугорський, зазначає, що ефективність навчання в сучасній школі залежить від уміння вчителя обрати метод чи прийом в конкретних умовах для кожного уроку [2: 167].

Поняття методу зараховують до основних категорій у дидактиці й лінгводидактиці, тому воно постійно знаходиться в полі зору дослідників. Багатоаспектність цього поняття спричинила появу багатьох напрямів дослідження, різних тлумачень і класифікацій. Даючи визначення методу, учні-дидакти акцентують увагу на різних властивостях цього поняття. Так, ще на початку XX століття Г. Ващенко писав, що поняття методів навчання не має загальноприйнятого визначення. Метод він тлумачить як засіб або система засобів, свідомо вживаних для досягнення тих спеціальних завдань, що

має в собі навчальний процес [3].

На думку деяких педагогів, і діяльність учителя з організації й забезпечення навчальної діяльності учнів, і сама спільна діяльність учителя й учнів є лише засобом у навчанні. Головна ж мета вчителя полягає в тому, щоб залучити учня до навчального процесу й допомогти йому організувати навчальну діяльність. Деякі педагогіки (Т. Ільїна [4]), розглядають метод навчання як спосіб організації пізнавальної діяльності учнів.

Представники української лінгводидактичної школи (О. Біляєв, М. Пентилук, Л. Рожило та ін.) у своїх наукових студіях відстоюють думку про домінування взаємозв'язку в діяльності вчителя й учнів з метою досягнення цілей мовної освіти. Найбільш обґрунтованою й широко вживаною є класифікація методів навчання за способом взаємодії вчителя й учнів на уроці, до якої належать зв'язний виклад матеріалу вчителем (розповідь), бесіда, спостереження над мовою, робота з підручником, метод вправ (роботи О. Біляєва, Л. Рожило, В. Мельничайка, М. Пентилук та ін.).

Доцільною є класифікація методів навчання української мови, запропонована К. Плиско [5], яка включає такі методи:

- *пояснювально-ілюстративний* – учитель інформує учнів, використовуючи ілюстративний матеріал. Учні сприймають повідомлення та відтворюють його;

- *проблемно-пошуковий* – спонукає учнів до пошуків, самостійно робити висновки, висловлювати припущення, обґрунтовувати відповіді та ін. [5].

Як бачимо, у педагогів та лінгводидактів немає єдиного погляду щодо класифікації методів навчання. Це свідчить про складність поняття, наявність різних підходів серед дослідників до проблеми визначення й функціонування методів навчання. Будемо розглядати методи навчання мови – як об'єднана в одне ціле діяльність учителя й учнів, спрямована на досягнення власне предметних цілей мовної освіти. На вибір методу впливає насамперед своєрідність предмета, який опановується учнями. Так, уроки мови відрізняються від інших уроків тим, що, знання, засвоєні на них, стають не самоціллю, а засобом засвоєння інформації з інших дисциплін, засобом пізнання, спілкування, соціалізації, самореалізації, тому методи, що використовуються вчителями-словесниками, обов'язково передбачають залучення учнів до спілкування. Це стимулює до організації спільної діяльності педагога й учнів.

Останнім часом активізувалися порівняно нові, а отже, малодосліджені інтерактивні методи навчання. Саме поняття інтеракції, як свідчать наукові дослідження, прийшло із соціології (роботи Дж. Г. Міда, Р. Сирса та ін.) [6].

Термін "*інтерактивний*" походить з англійської мови від слова "interact" ("inter" – взаємо-, "act" – діяти) і означає здатний до взаємодії, діалогу [7: 130]. Його ввів до наукового обігу в 1975 р. німецький дослідник Ганс Фріц. У дослідженнях цього вченого визначено мету інтерактивного процесу – це зміна й поліпшення моделей поведінки його учасників. Аналізуючи власні реакції та реакції партнера, учасник змінює свою модель поведінки і свідомо засвоює її [7].

Традиційно інтерактивний розуміється як ініціативна відповідна позиція суб'єкта, якому адресовані певні дії чи процедури. Поняття інтерактивності нині широко опановується педагогікою, методиками, до того ж, не лише в галузі комп'ютерного навчання, а й у процесі організації навчання. Узагальнюючи наукові студії з цієї проблеми, стверджуємо, що інтерактивні методи навчання на уроках української мови та літератури – це способи міжособистісної взаємодії в режимі вчитель – учень, учень – учень, учень – учень, що забезпечують реалізацію мети й завдань уроку.

Таким чином, використання інтерактивних методів навчання сприяє розвитку комунікативних умінь і навичок учнів, їхньої пізнавальної діяльності, установленню емоційних контактів між учасниками навчально-виховного процесу.

Оскільки вивчення української мови та літератури має узагальнювально-систематизуючий характер, значне місце відводиться практичній роботі учнів, удосконаленню вмінь самостійної роботи. Ефективними є інтерактивні методи навчання, тобто такі, що спонукають учнів думати, зіставляти, усебічно аналізувати мовний і мовленнєвий матеріал, систематизувати його, конкретизувати власними прикладами, практично використовувати, переносити вміння й навички на інші факти, забезпечувати комунікативну спрямованість навчання.

Своєрідною рисою інтерактивних методів навчання є використання власного досвіду учнями під час розв'язання проблемних питань. Школярам надається максимальна свобода розумової діяльності в побудові логічних ланцюгів. Це зумовлено потребою самостійно розв'язувати складні проблеми, звільняючи учня від традиційної ролі спостерігача в навчальному процесі. В інтерактивному навчанні учні навчають один одного, отже, можна говорити про навчання діалогового характеру.

Аналіз літератури засвідчує, що автори, вивчаючи різні аспекти функціонування інтерактивних методів навчання, дають їм однаково позитивні характеристики. На основі узагальнення лінгводидактичних студій виділяємо основні ознаки інтерактивних методів навчання української мови та літератури: інтерактивні методи – один із провідних засобів навчання української мови та літератури на сучасному етапі; інтерактивні методи мають значні можливості для формування мовної, мовленнєвої,

соціокультурної, комунікативної компетенцій учнів; ці методи стимулюють самостійність і креативність учнів в опануванні, узагальненні й систематизації теоретичних знань учнів.

Вибір методу залежить від багатьох чинників. Обираючи метод навчання, вчитель-словесник повинен чітко з'ясувати його основну мету, конкретні завдання, які розв'язуватимуться на уроці, визначити його лінгводидактичний потенціал для досягнення. Критерієм ефективності методу є його результативність. Інтерактивні методи навчання виступають важливою складовою уроку української мови або літератури. Однак на сьогодні відсутня класифікація таких методів. Методи навчання можна класифікувати за різними ознаками.

Оскільки метод є складовою ширшого поняття "технологія навчання" вважаємо доцільним диференціювати інтерактивні методи навчання української мови відповідно до класифікацій інтерактивних технологій. Поділяємо думку О. Пометун, Л. Пироженко, які виділяють чотири групи технологій залежно від мети уроку та форм організації навчальної діяльності учнів:

- інтерактивні технології *колективно-групового навчання* – технології, що передбачають одночасну спільну (фронтальну) роботу всього класу;
- інтерактивні технології *кооперативного навчання* (організація навчання у малих групах учнів, об'єднаних спільною навчальною метою: робота в парах, карусель, робота в малих групах, акваріум тощо);
- технології *ситуативного моделювання* – побудова навчального процесу за допомогою залучення учня до гри, передусім, ігрове моделювання явищ, що вивчаються;
- технології *опрацювання дискусійних питань* – широке публічне обговорення якогось суперечливого питання [6].

Визначені технології функціонують на всіх уроках, отже, можна вважати цю класифікацію загальнодидактичною. В основу диференціації інтерактивних методів навчання української мови, на нашу думку, варто покласти такі принципи, як-от *технологічний*, що співвідносить метод з відповідною технологією та *типологічний*, що залежить від типу уроку української мови – аспектний чи розвитку зв'язного мовлення.

Інтерактивні методи колективно-групового навчання передбачають одночасну спільну роботу всього класу (фронтальну), коли учні оволодівають однаковим навчальним матеріалом, або ж у межах певних груп (групову). Фронтальна робота є ефективною за умови наявності в навчальному матеріалі проблеми, що потребує колективного обговорення та прийняття спільного рішення. Групова робота вимагає чіткого розподілу завдань між усіма учнями в окремих групах.

Усі учні працюють разом чи індивідуально над одним завданням із подальшим контролем результатів. Так, метод мікрофон надає змогу кожному сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію. Учні передаватимуть мікрофон один одному, по черзі беручи слово. Обов'язково надавати слово тільки тому, хто отримує мікрофон. Головне запропонувати учням говорити лаконічно й швидко. На думку фахівців, важливо не коментувати й не оцінювати подані відповіді одразу після кожної репліки [6]. Важливою умовою функціонування методу мікрофона є наявність аналітичних коментарів учителя або когось із учнів після всіх виступів.

Мозковий штурм, що широко використовується для розв'язання конкретної проблеми, М. Пентиліук, Т. Окуневич називають розумовим штурмом і теж відносять до технологій колективно-групового навчання [8]. Метод мозкового штурму спонукає учнів виявляти уяву та творчість, дає змогу їм вільно висловлювати власні думки. Мета мозкового штурму чи мозкової атаки в тому, щоб зібрати якомога більше ідей з проблеми від усіх учнів протягом обмеженого часу. Після презентації проблеми та чіткого формулювання проблемного питання (його краще записати на дошці) учитель пропонує всім висловити ідеї, коментарі, навести фрази чи слова, пов'язані з проблематикою. Усі пропозиції записуються на дошці чи на великому аркуші паперу в порядку їх виголошення без зауважень, коментарів чи запитань. Усі учні заохочуються до висування ідей. Учителеві варто особливо підтримувати й фіксувати креативні, нестандартні ідеї.

До методів *колективно-групового навчання* ми відносимо лінгвістичну дуель. Лінгвістична дуель проводиться учнями у вигляді експрес – узаємоопитування: за відведений час школярі ставлять один одному запитання й зразу ж відповідають на них. Якщо хтось не знає відповіді, звертається за допомогою однокласників. Практика доводить, що цей метод особливо зацікавлює учнів, привчає їх чітко формулювати запитання, логічно, точно й стисло відповідати на них, вчителю ж допомагає заощадити час на уроці з метою активізації комунікативної діяльності учнів.

Особливої значущості набуває використання *інтерактивних методів кооперативного навчання*, як-от: робота в малих групах, у парах, діалог, акваріум, карусель, пошук інформації, спільний проєкт тощо. Це зумовлено потребою самостійно розв'язувати складні проблеми, звільняючи учня від традиційної ролі спостерігача в навчальному процесі.

Як свідчать спостереження навчального процесу, уже в середніх класах діти активно залучаються до роботи в парах і групах, до використання цього методу спонукають підручники з української мови нового

покоління [9]. Робота в парах дає змогу учням висловлювати думки, обмінюватися ідеями спочатку в групі, лише потім виступати перед класом. Під час роботи в парах можна виконувати такі завдання: обговорити спільну діяльність, проаналізувати текст; узяти інтерв'ю, визначити ставлення партнера до того чи іншого питання; зробити критичний аналіз роботи один одного тощо.

Важливе місце на уроках української мови посідають методи *ситуативного моделювання*, до яких відносимо імітаційні ігри, спрямовані на відтворення відомих учням процесів, дій, видів суспільно значущої діяльності, наприклад, ігри суд, коректор, екскурсивод тощо. Запропонували учням стати в позицію вчителя ("Уявіть собі, що ви вчителі. Як би вправи ви запропонували своїм учням для перевірки домашнього завдання?"), ми спонукаємо їх наслідувати вчителя, зокрема: відповідально готуватися до роботи; виконати вдома заплановані для виконання учнями завдання; запропонувати власну цікаву вправу та спосіб її виконання; домагатися високої культури власного мовлення, не допускаючи в ньому порушень, жаргонізмів, суржикових слів тощо. Систематичне впровадження цього методу змушує учнів знаходитися в стані мобілізаційної готовності до уроку.

Метод ситуативного моделювання потребує ретельної підготовки. Методично правильна організація роботи передбачає таку послідовність: перший етап – мотиваційно-планувальний, під час якого відбувається планування роботи й підготовка. Наступний етап – тренувальний, що передбачає виконання певних дій, процедур, операцій. Третій етап – власне гра. Заключний етап – рефлексивний. Після закінчення вправи проводиться ретельний аналіз учасниками та "спостерігачами" набутого досвіду, їхніх думок та почуттів. Важливим є вихід дітей з ролей [6]. Для цього проводиться детальне обговорення ситуації. Бажано, щоб кожен учасник відповів на запитання: "Як ви себе почували в тій чи іншій ролі?", "Що подобалось під час гри, а що – ні?", "Чи були ви самі в подібній ситуації?", "Чи була вирішена проблема? Чому? Як вона була вирішена?", "Яким чином цей досвід може вплинути на ваше подальше життя?", "Які труднощі спілкування виникли?", "Які шляхи подолання комунікативних невдач?" тощо.

Метод ток-шоу розвиває в учнів уміння публічного виступу перед аудиторією та розгорнутого в часі дискусії. Учитель-словесник виконує роль ведучого: оголошує тему дискусії, пропонує висловитися "запрошеним гостям" з порушеної проблеми, надає слово "глядачам", які можуть висловити власну думку протягом хвилини або поставити запитання "запрошеним". Останні мають відповідати стисло й чітко. Ведучий має право поставити власне запитання, зупинити учнів, які висловлюються.

Перевага цих методів ситуативного моделювання полягає в тому, що учні вчаться толерантно відстоювати власну думку, коректно, дотримуючись правил мовленнєвого етикету, ставити запитання, опонувати, дискусувати.

У системі інтерактивних методів важливе місце посідає метод проектів – "особистісно орієнтований метод навчання, заснований на самостійній діяльності учнів у розробці проблеми й оформленні певним чином практичного результату розробки" [9: 299]. Своєрідність функціонування методу проектів вимагає від учителя сформованості стратегічних організаторських умінь. Тактика комунікативної діяльності учнів набуває ознак самостійності, планованості, передбачає вироблення вмінь узгоджувати окремі дії та процедури міжособистісної діяльності.

Завдання цього методу – показати учням їхню власну зацікавленість у набутих знаннях, що можуть і повинні знадобитися в житті. Отже, під час застосування цього методу потрібно обрати актуальну, значущу проблему, для розв'язання якої необхідно застосувати набуті знання, і як результат – збагатити власні знання. Учитель може підказати джерело інформації або спрямувати думку учнів у потрібному напрямку. Метод проектів завжди орієнтований на самостійну діяльність учнів, закладає вміння самостійно обирати різні рішення, шляхи отримання інформації, прогнозувати їх розв'язання.

За тривалістю виконання традиційно виділяють: міні-проекти, короткотермінові, тижневі, довготривалі. *Міні-проекти* виконуються під час уроку, вони можуть стати складовою методу вправ в якості прийому, короткотермінові тривають два-три дні, тижневі – тиждень. Довготривалі проекти можуть тривати від двох тижнів до кількох місяців, виконуватися протягом навчального семестру.

За характером партнерських взаємодій між учасниками проектної діяльності виділяються: *кооперативні, змагальні, конкурсні* [10: 147]. Своєрідною рисою кооперативних проектів є спільна діяльність учнів, спрямована на загальний результат. Змагальні проекти ґрунтуються на психічних властивостях старшокласників змагатися, виявляти особистісні риси в колективі однокласників. Під час оцінювання враховується, який учень або яка група виконає завдання якісніше, швидше, оригінальніше тощо. Конкурсні проекти виконуються за чітко прописаним регламентом, вони мають заздалегідь відомі учням критерії оцінювання, за якими члени журі будуть оцінювати результати діяльності конкурсанти.

Отже, як свідчить аналіз фахових джерел і навчальної практики, інтерактивні методи навчання не передбачають чіткого розподілу в гомо- та гетерогенних класифікаціях. Межі між інтерактивними методами є певною мірою умовними, можливий перехід методу з однієї групи до іншої, зважаючи на зміст матеріалу, який опрацьовується, шлях його опрацювання. Наприклад, мозковий штурм можна віднести і до методів колективно-групового навчання, і до методів ситуативного моделювання. Оскільки в дискусії бере участь увесь клас, то є всі підстави віднести цей метод до методів колективно-групового

навчання (адже клас ділиться на дві групи, кожна з яких відстоює свою позицію), за характером навчального матеріалу цей метод належить до методів опрацювання дискусійних питань. Інтерактивні методи – надзвичайно гнучка, динамічна категорія в сучасній лінгводидактиці. Таким чином, остаточне віднесення того чи іншого інтерактивного методу навчання української мови до певної класифікаційної групи можливе лише за врахування умов їх функціонування в конкретних навчальних ситуаціях. Класифікацію інтерактивних методів навчання покажемо за допомогою моделі, яка зображена на рис. 1.

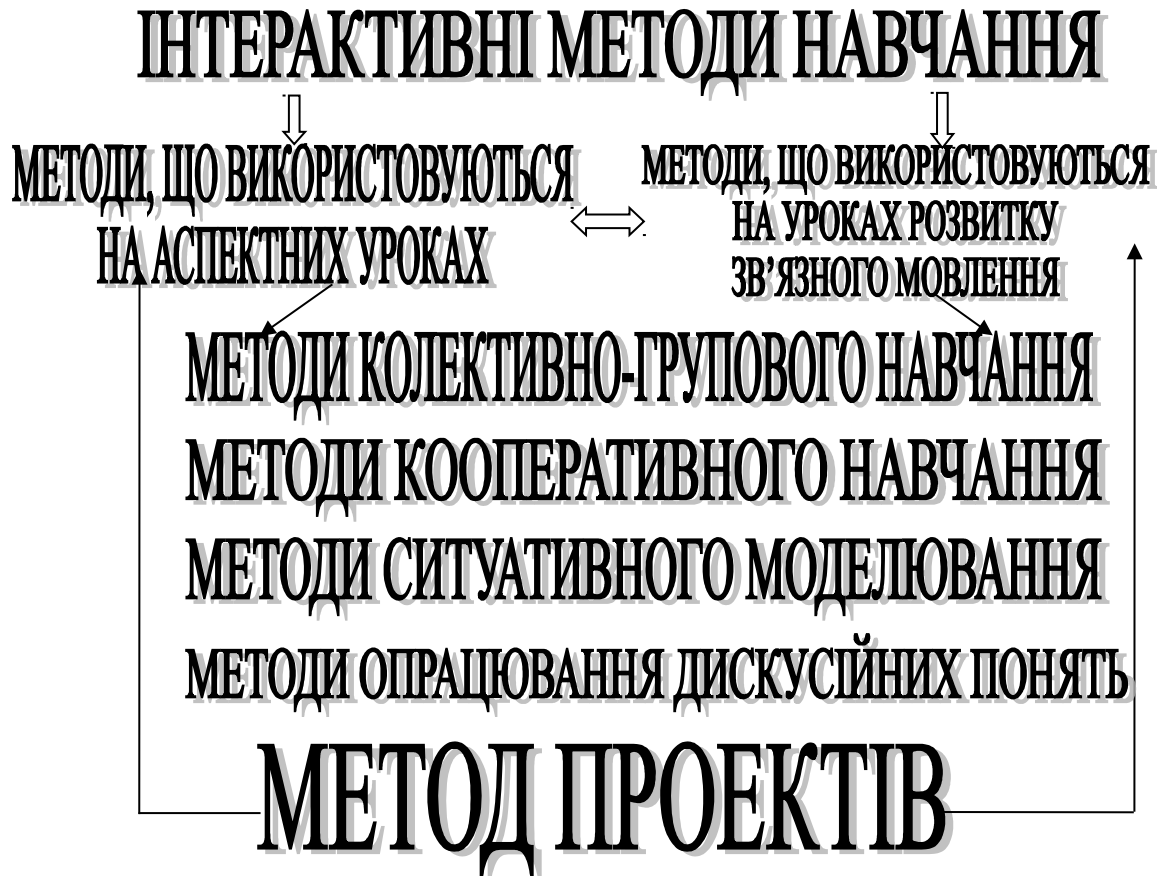

Рис. 1. Інтерактивні методи навчання

Отже, інтерактивні методи навчання української мови та літератури є важливою складовою вдосконалення комунікативних умінь і навичок учнів. Ці методи спираються на самостійну пізнавальну активність учнів, орієнтовані на розвиток здатності вирішувати проблеми колективно, залучаючи учнів до групових дискусій, проектної діяльності, забезпечують реалізацію комунікативно-діяльнісного підходу на уроках української мови.

Висновки. Сучасна мовна освіта спрямована на виховання грамотної, продуктивно мислячої людини, яка володіє системою знань, розвиненими комунікативними здібностями, що дозволяють їй репрезентувати себе через мовлення. Спостереження й практика навчання свідчать про недостатність часткових методик, спрямованих на систематичне залучення учнів до спілкування. Заповнити цю прогалину може використання інтерактивних методів навчання, в основі яких лежить активне ситуативне спілкування школярів на уроках української мови та літератури.

Аналіз наукової літератури та методичного забезпечення навчання української мови свідчить, що підручники, методичні посібники спрямовують роботу вчителя-словесника на систематичність, послідовність, наступність і перспективність в навчанні мови та мовлення. Крім того, підтверджують необхідність систематичної роботи з використання інтерактивних методів навчання, а відтак і створення необхідної методики функціонування інтерактивних методів на уроках української мови та літератури.

Для ефективного застосування інтерактивних методів навчання в старших класах важливе місце має врахування лінгводидактичних засад, зокрема закономірностей, принципів навчання української мови та комунікативно-діяльнісного, когнітивного функціонально-стилістичного, соціокультурного підходів до навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Беляев О. М. Сучасний урок української мови / О. М. Беляев. – К. : Рад. шк., 1981. – 176 с.
2. Хуторской А. Современная дидактика / А. Хуторской. – СПб : Питер, 2001. – 544 с.

3. Ващенко Г. Загальні методи навчання : [підруч. для педагогів] / Г. Ващенко. – Вид. перше. – К. : Укр. Вид. спілка, 1997. – 441 с.
4. Ильина Т. А. Педагогика. Курс лекций / Т. А. Ильина. – М., 1984. – 270 с.
5. Плиско К. М. Принципи, методи і форми навчання української мови : Теоретичний аспект / К. М. Плиско. – Х. : Основа, 1995. – 240 с.
6. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : [наук.-метод. посіб.] / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. – К. : Вид-во А.С.К., 2004. – 192 с.
7. Пентиліук М. І. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / М. І. Пентиліук, С. О. Караман, О. М. Горошкіна. – К. : Ленвіт, 2005. – 400 с.
8. Пентиліук М. І. Сучасний урок української мови / М. І. Пентиліук, Т. Г. Окуневич. – Х. : Вид. група "Основа", 2007. – 176 с.
9. Горошкіна О. М. Українська мова : [підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. з рос. мовою навчання] / О. М. Горошкіна, А. В. Нікітіна, Л. О. Попова. – К. : Знання України, 2006. – 240 с.
10. Інноваційні технології навчання української мови і літератури / уклад. О. І. Когут. – Тернопіль : Астон, 2005. – 204.
11. Горошкіна О. М. Лінгводидактичні засади навчання української мови в старших класах природничо-математичного профілю : [монографія] / О. М. Горошкіна. – Луганськ : Альма-матер, 2004. – 362 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Byelyayev O. M. Suchasnyy urok ukayins'koyi movy [Modern Lesson of Ukrainian Language] / O. M. Byelyayev. – K. : Rad. shk., 1981. – 176 s.
2. Khutorskoy A. Sovremennaya dydaktyka [Modern Didactics] / A. Khutorskoy. – SPb : Pyter, 2001. – 544 s.
3. Vashchenko H. Zahal'ni metody navchannya [General Teaching Methods] : [pidruch. dlya pedahohiv] / H. Vashchenko. – Vyd. pershe. – K. : Ukr. Vyd. spilka, 1997. – 441 s.
4. Il'ina T. A. Pedahohyka. Kurs lektsyy [Pedagogy. Course of Lectures] / T. A. Il'ina. – M., 1984. – 270 s.
5. Plysko K. M. Pryntsypy, metody i formy navchannya ukayins'koyi movy : teoretychnyy aspekt [Principles, Methods and Forms of Teaching Ukrainian Language] / K. M. Plysko. – Kh. : Osнова, 1995. – 240 s.
6. Pometun O. Suchasnyy urok. Interaktyvni tekhnolohiyi navchannya [Modern Lesson. Interactive Training Methods] : [nauk.-metod. posib.] / O. I. Pometun, L. V. Pyrozhenko ; za red. O. I. Pometun. – K. : Vyd-vo A.S.K., 2004. – 192 s.
7. Pentylyuk M. I. Metodyka navchannya ukayins'koyi movy v serednikh osvitykh zakladakh [Ukrainian Language Teaching Methods at Secondary Institutions] / M. I. Pentylyuk, S. O. Karaman, O. M. Horoshkina. – K. : Lenvit, 2005. – 400 s.
8. Pentylyuk M. I. Suchasnyy urok ukayins'koyi movy [Modern Lesson of Ukrainian Language] / M. I. Pentylyuk, T. H. Okunevych. – Kh. : Vyd. hrupa "Osnova", 2007. – 176 s.
9. Horoshkina O. M. Ukayins'ka mova [Ukrainian Language] : [pidruch. dlya 6 kl. zahal'noosvit. navch. zakl. z ros. movoyu navchannya] / O. M. Horoshkina, A. V. Nikitina, L. O. Popova. – K. : Znannya Ukrayiny, 2006. – 240 s.
10. Innovatsiyni tekhnolohiyi navchannya ukayins'koyi movy i literatury [Innovative Technologies of Teaching Ukrainian Language and Literature] / uklad. O. I. Kohut. – Ternopil' : Aston, 2005. – 204 s.
11. Horoshkina O. M. Linhvodydaktychni zasady navchannya ukayins'koyi movy v starshykh klasakh pryrodnycho-matematychnoho profilu [Linguo-Didactic Concepts of Ukrainian Language Teaching in a Secondary School of Mathematical Profiling] : [monohrafiya] / O. M. Horoshkina. – Luhans'k : Al'ma-mater, 2004. – 362 s.

Сербин С. Ф. Проблема использования интерактивных методов в процессе обучения украинскому языку и литературе: теоретический аспект.

В статье рассмотрены интерактивные методы обучения украинскому языку и литературе. Доказано, что они являются важной составляющей совершенствования коммуникативных умений и навыков учащихся. На основе анализа научной литературы и методического обеспечения обучения украинскому языку и литературе исследовано, что учебники, методические пособия направляют работу учителя-словесника на систематичность, последовательность, преемственность и перспективность в обучении языку и литературе. Установлено, что для эффективного применения интерактивных методов обучения в старших классах имеет место учет лингводидактических основ, в частности, закономерностей, принципов обучения украинскому языку и литературе и коммуникативно-деятельностного, когнитивного функционально-стилистического, социокультурного подходов к обучению.

Ключевые слова: *методы обучения, интерактивные методы обучения, процесс обучения, методы обучения украинскому языку и литературе.*

Serbyn S. F. The Problem of Using the Interactive Training Methods in Teaching Ukrainian Language and Literature: the Theoretical Aspect.

The article deals with the interactive training methods of teaching Ukrainian language and literature. It is investigated, that they are an important part of improving students' communication skills. Based on the analysis

of scientific literature and methodological support of teaching Ukrainian language and literature the author states that textbooks and resource books direct teachers' work to systematicity, consistency, continuity and perspective in teaching language and literature. It is proved that the use of interactive teaching methods promotes the development of students' communication skills, their cognitive functions, establishing emotional contact between the participants of the educational process.

Interactive teaching methods are very effective and encourage students to think, compare, analyze language and speech material comprehensively, and organize it to specify their own examples, practical use, transfer skills and expertise. It was found out that the effective use of interactive teaching methods in high school has an important consideration for linguo-didactic principles, including regularities and principles of Ukrainian language and literature teaching and communicative-activity, cognitive functional and stylistic, social and cultural approaches to learning.

Key words: *teaching methods, interactive methods of teaching, learning, methods of teaching Ukrainian language and literature.*